

HANDLINGSPLAN

BOLIG FOR VELFERD 2018 – 2020

Bolig for velferd – nasjonal strategi for boligsosialt arbeid (2014 – 2020)

Husbanken

INNHOOLD

TILTAK 1: ETABLERE ARBEIDSPROSESSER FOR HELHETLIG TILBUD AV BOLIGER OG BO- OG OPPFØLGINGSTJENESTER FOR MENNESKER MED RUSMIDDELAVHENGIGHET OG PSYKISKE LIDELSER SOM MANGLER ELLER RISIKERER Å MISTE SIN BOLIG	3
TILTAK 2: TILRETTELEGGE FOR AT VANSKELIGSTILTE BARNEFAMILIER BOR I EGNET BOLIG	6
HVILKE RESULTATER OPPNÅR BOLIG FOR VELFERD?	8
OPPSUMMERING AV HANDLINGSPUNKTENE	9

TILTAK 1: Etablere arbeidsprosesser for helhetlig tilbud av boliger og bo- og oppfølgingstjenester for mennesker med rusmiddelavhengighet og psykiske lidelser som mangler eller risikerer å miste sin bolig

1 BESKRIVE ARBEIDSPROSESSER FOR MÅLGRUPPEN

Sammenheng mellom bolig, behandling og oppfølging, økonomirådgivning og muligheter for arbeid eller aktivitet er avgjørende for riktig bistand til bostedsløse som har rusmiddelavhengighet og/eller psykiske lidelser. Innsatsen i Bolig for velferd skal derfor være å bidra til at kommuner kartlegger og forbedrer sine arbeidsprosesser for målgruppen. På bakgrunn av kunnskap om arbeidsprosesser skal direktoratene sørge for spredning og kompetanseheving om gode arbeidsprosesser for å bidra til utvikling av mer helhetlige tjenesteforløp. Arbeidsprosessene i Veiviseren skal videreutvikles.

Bidrag fra direktoratene

Regional stat skal bidra til å forbedre kommunenes arbeidsprosesser gjennom kartlegginger og kunnskapsdeling, og koordinert aktivitet med kommunene. Direktoratene nasjonalt skal understøtte kompetanseutvikling og bidra til utvikling der det gjennomgående er behov for forbedringer i arbeidsprosessene. Redaksjonen av Veiviseren har ansvar for at arbeidsprosessene i Veiviseren videreutvikles og settes i en helhet.

Milepæler

Kartlagt eksisterende arbeidsprosesser: 2. kvartal 2018

Forbedringer i arbeidsprosesser: fortløpende

2 ANVENDE KUNNSKAP FRA HOUSING FIRST, IPS OG ACT/FACT I ARBEIDSPROSESSER

Effektevalueringer fra IPS og ACT viser gode resultater med modellene i Norge. Det er også gjort mange nyttige erfaringer med Housing first i Norge. Målgruppen for modellene er i stor grad overlappende. Direktoratene vil bidra til at kunnskapen fra disse modellene tas i bruk og ses i sammenheng i kommunenes arbeidsprosesser.

Arbeids- og velferdsdirektoratet oppfordrer kommunene i kunngjøringen for tilskudd til utvikling av de sosiale tjenestene i NAV-kontoret om å se tilskuddet i sammenheng med andre tilskudd, som «Tilskudd til kommunalt rusarbeid» og «Arbeidsrehabilitering etter modell av Individuell jobbstøtte og/eller Jobbmestrende oppfølging» (Helsedirektoratet). Kommunene oppfordres også til å se på likheter og overføringsverdi mellom metoder som trekkes frem i ulike nasjonale satsninger, som for eksempel «Housing First» og Individuell jobbstøtte («IPS»).

Bidrag fra direktoratene

Helsedirektoratet, Arbeids- og velferdsdirektoratet og Husbanken bidrar til kompetanseheving om modellene. Helsedirektoratet og Arbeids- og velferdsdirektoratet bidrar til at kunnskap fra modellene ses i sammenheng gjennom tilskudd.

Milepæler

Anvendelse av kunnskap fra modellene i kommunenes arbeidsprosesser: fortløpende

3 REGELVERKSENDRINGER FOR Å FORBEDRE ARBEIDSPROSESSENE DER DET ER BEHOV

I arbeidet med tiltaket kan det dukke opp utfordringer ved regelverket som hindrer gode løsninger for målgruppen. Identifiserte utfordringer vil legges til grunn for en vurdering blant direktoratene om endringer i regelverket.

Bidrag fra direktoratene

Alle direktorater stiller med juridisk kompetanse til arbeidet med regelverksendringer.

Milepæler

Forslag til regelverksendringer fremmes 2. og 4. kvartal hvert år

---

4 KOORDINERE ØKONOMISKE VIRKEMIDLER SOM UNDERSTØTTER ARBEIDSPROSESSENE

Arbeidsprosessene skal dekke innsatser på tvers av sektoransvar og forvaltningsnivåer. Dette innebærer at direktoratenes økonomiske virkemidler bidrar på ulike måter i arbeidet med målgruppen. Direktoratene skal tilrettelegge for at virkemidlene best mulig understøtter kommunenes arbeidsprosesser, og fungerer i en koordinert helhet. Direktoratene vil vurdere ulike måter for å gjøre dette, så som muligheter for prioritet på flere virkemidler i sammenheng, digitale løsninger som tilrettelegger for koordinert virkemiddelbruk, eller systemer for samfinansiering. Utvikler av metoder for helhetlig virkemiddelbruk av regional stat vil også inngå.

Bidrag fra direktoratene

Alle direktoratene bidrar til å kartlegge hvilke virkemidler som treffer i kommunenes arbeidsprosesser, og når og hvordan de treffer. Regional stat bidrar i utvikling av metoder for helhetlig virkemiddelbruk.

Milepæler

Forslag til virkemiddelendringer: 2. og 4. kvartal hvert år

5 ETABLERE FLERE ACT-/FACT-TEAM

ACT-team (Assetive Community Treatment) er en godt dokumentert modell for å gi oppsøkende, samtidige og helhetlige tjenester til mennesker med alvorlige psykiske lidelser, ofte i kombinasjon med rusmiddelproblemer, som i liten grad selv oppsøker hjelpeapparatet. Fleksible ACT-team (FACT) er utviklet gjennom praktisk erfaring med ACT-modellen i Nederland og er i mindre grad fulgt av forskning. Helsemyndighetene opprettholder og videreutvikler satsingen på aktivt oppsøkende flerfaglige behandlingsteam, blant annet etter modell av ACT- og FACT-team i tråd med opptrappingsplanen for rusfeltet (2016 – 2020). Satsingen innebærer mulighet for å søke tilskudd til å etablere nye team, eventuelt å omstille tjenestene til lokal teambasert oppfølging og behandling. Til satsingen er det også knyttet opplæringsprogram for teamansatte og ledernetverk. Behovet for egnede boliger for målgruppen er stort og Husbankens virkemidler, som blant annet tilskudd til utleieboliger, har stor betydning for å bistå kommunene i å bedre botilbudet til målgruppen. I tillegg til bolig og behandling og oppfølging, er muligheten til arbeid og aktivitet viktig for målgruppen. Individuell jobbstøtte (IPS) og jobbspesialist i regi av Arbeids- og velferdsdirektoratet er sentrale satsinger som må ses i sammenheng med satsingen på ACT- og FACT-team.

Bidrag fra direktoratene

Husbanken, Arbeids- og velferdsdirektoratet og Helsemyndighetene har virkemidler som må ses i sammenheng med og som understøtter Helsemyndighetenes satsing på aktivt oppsøkende tværfaglige team.

Milepæler

Pågående satsing.

---

6 LÆRINGSPROSJEKTER

Gjennom kommunenes kartlegging av arbeidsprosesser skal direktoratene avdekke brudd i tjenesteforløp. Der vi finner at det gjennomgående er utfordringer i arbeidsprosessene skal direktoratene bidra til utvikling og læring gjennom læringsprosjekter.

Pågående læringsprosjekter i strategien per januar 2018 er:

1. Midlertidig botilbud fra NAV: Prosjektet er et avgrenset forsøk med utvalgte kunnskaps- og læringskommuner der Husbankens virkemidler skal benyttes til å etablere kommunalt midlertidig botilbud (nybygg eller kjøp/ombygg) som benyttes av NAV etter sosialtjenesteloven §27.
2. Asker velferdsrab: Prosjektet handler om utvikling av en modell for helhetlig, koordinert tilgang på tjenester. I modellen arbeides det med familier fremfor enkeltbrukere, og aktiv involvering og medvirkning fra familiene basert på en investeringstekning er vesentlig. Prosjektet er i tredje fase, som omhandler en inkludering av flere innbyggere og utvikling av mer kunnskap om mulige økonomiske gevinster ved modellen. Modellen skal videreutvikles for implementering i kommunens ordinære drift.

Bidrag fra direktoratene

Læringsprosjektet om midlertidig botilbud fra NAV er et samarbeid mellom Arbeids- og velferdsdirektoratet og Husbanken, der Arbeids- og velferdsdirektoratet leder prosjektet. Husbanken skal bidra med formidling av grunnlån og/eller tilskudd til utleieboliger. Andre direktorater blir invitert inn ved behov.

Husbanken og IMDi avklarer sine muligheter for å finansiere en følgeevaluering av Asker velferdsrab. De øvrige direktoratene avklarer sine muligheter for å bidra. Redaksjonen for Veiviseren er ansvarlig for oppdatering av informasjon om prosjektet i Veiviseren.

Milepæler

Invitasjon til kunnskaps- og læringskommuner i prosjekt om midlertidig botilbud: 1. kvartal 2018
Oppdatert informasjon om Asker velferdsrab i Veiviseren: 1. kvartal 2018
Vurdere muligheter for evaluering av prosjektene: 4. kvartal 2018
Eventuelle nye læringsprosjekter skal være forberedt for iverksetting: 4. kvartal årlig

7 INDIVIDUELL PLAN I VEIVISEREN

Direktoratene samarbeider om kompetanseheving om individuell plan (IP) slik at verktøyet tas i bruk på en riktig måte i kommunene. Direktoratene skal etablere en «landingside» om individuell plan (IP) i Veiviseren. Her vil det formidles kunnskap og gode løsninger for hvordan IP kan brukes som et verktøy for gode og koordinerte tjenester. Siden vil også adressere suksesskriterier for arbeidet med individuell plan og informere om ansvaret til koordinerende enheter i kommunene. Enhetene har etter helse- og omsorgstjenesteloven § 7-3 et overordnet ansvar for arbeid med individuell plan og oppnevning, opplæring og veiledning av koordinator, og kan legge til rette for god samhandling på tvers av fagområder og sektorer.

Bidrag fra direktoratene

Kompetanseheving om riktig bruk av individuell plan er et tverrsektorielt ansvar. Alle direktoratene, med unntak av Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, samarbeider om å gi informasjon om IP i Veiviseren.

Milepæler

Arbeidet med «landingsiden» i Veiviseren forventes ferdigstilt: 2. kvartal 2018

---

8 INFORMASJON I VEIVISEREN OM REFUSJONSORDNINGER FOR FORVARINGSDØMTE

Kriminalomsorgsdirektoratet skal utforme informasjon i Veiviseren om refusjonsordningen for forvaringsdømte. Ordningen angår en avgrenset gruppe forvaringsdømte, hvor det i forbindelse med beslutning om prøveløslatelse kan settes vilkår om opphold i kommunal boenhet eller institusjon utover ett år. Gjennom arbeidet med arbeidsprosesser vil direktoratene bidra til økt kunnskap om ordningen blant kommunene.

Bidrag fra direktoratene

Informasjon om refusjonsordningen utarbeides av Kriminalomsorgsdirektoratet.

Milepæler

Informasjon i Veiviseren om refusjonsordningen: 1. kvartal 2018

TILTAK 2: TILRETTELEGGE FOR AT VANSKELIGSTILTE BARNEFAMILIER BOR I EGNET BOLIG

9 BIDRA TIL AT FLERE VANSKELIGSTILTE BARNEFAMILIER KAN KJØPE BOLIG

Direktoratene, og Husbanken især, forvalter virkemidler som kan hjelpe vanskeligstilte barnefamilier til å kjøpe sin egen bolig. Husbanken har i samarbeid med kommuner utviklet ulike metoder for eieretablering for vanskeligstilte. I tiltaket vil vi videreutvikle og formidle modellen «eie først», samt andre måter kommunene kan øke eierandelen blant vanskeligstilte barnefamilier. Når rapporten fra metodeutviklingsprosjektet «helhetlig oppfølging av barnefamilier som opplever lavinntekt» foreligger vil også denne kunnskapen kunne bidra.

Bidrag fra direktoratene

Husbanken vurderer innretning og forvaltning av startlån, tilskudd til etablering og bostøtte i sammenheng med andre direktoraters virkemidler og tiltak som kan bidra til eieretablering.

Milepæler

Heve kompetansen i kommunene om muligheter for å øke eierandelen blant vanskeligstilte barnefamilier: fortløpende

10 LÆRING FRA LÆRINGSPROSJEKT OM BEDRE BO OG LEVEKÅR FOR VANSKELIGSTILTE BARNEFAMILIER

Et læringsnettverk for seks kommuner i Midt-Norge har generert kunnskap om hvordan kommunene kan gi vanskeligstilte barnefamilier et

godt og helhetlig bo- og tjenestetilbud. En rapport om læringsprosjektet foreligger, og kunnskap fra prosjektet skal formidles i Veiviseren. Innsikt fra prosjektet skal også bidra til å gi økt kunnskap om hvordan kommuner kan arbeide for at flere vanskeligstilte barnefamilier kan eie sin egen bolig.

Bidrag fra direktoratene

Husbanken omtaler læringsprosjektet i Veiviseren.

Milepæler

Omtale av læringsprosjektet i Veiviseren: 1. kvartal 2018.

11 TRYGGE SITUASJONEN TIL BARNEFAMILIER SOM KJØPER BOLIG

Hensikten med at flere barnefamilier skal kunne kjøpe sin egen bolig er å skape en trygg og stabil situasjon for familien. Det er viktig at kommunen forhindrer at familier settes i uheldige eiersituasjoner, eksempelvis knyttet til gjeld. Dersom en familie som kjøper bolig ved hjelp av startlån etterhvert får problemer med å mestre eierforholdet, må kommunen ha strategier for å enten løse ut familien fra eierskapet eller hjelpe familien til å håndtere eierskapet. Dette kan for eksempel skje ved at startlånets nedbetalingstid tilpasses familiens betjeningsevne. Kommunen kan også ha en opsjon på å kjøpe boligen av familien til samme pris som familien kjøpte boligen for, dersom fortsatt eie ikke er mulig/ønskelig.

For å dempe risikobildet for vanskeligstilte barnefamilier som kjøper bolig skal direktoratene sørge for at statlige og kommunale virkemidler fungerer best mulig. Det innebærer

kompetanseheving om kommunenes handlingsrom, samt videreutvikling av virkemidlene.

Bidrag fra direktoratene

Husbanken arbeider med kompetanseheving av kommuner gjennom Husbankens kommuneprogram, samt utvikler Husbankens virkemidler.

Milepæler

Kompetanseheving og virkemiddelutvikling: fortløpende.

---

12 REDUSERE RISIKO FOR KOMMUNER SOM BIDRAR TIL EIERETABLING FOR VANSKELIGSTILTE BARNEFAMILIER

Dersom familier som har mottatt statlige virkemidler for å kjøpe bolig ikke klarer å betjene boutgiftene, må de få hjelp til å avslutte eierforholdet uten å ende i en gjeldssituasjon. Husbanken vil formidle Husbankens virkemidler til kommunene slik at de kan løse ut boligeiere i vanskeligheter, og at familiene kan fortsette boforholdet som leietakere om ønskelig. Risikodempende tiltak for boligeiere vil også redusere risiko for kommunen.

Bidrag fra direktoratene

Husbanken skal videreutvikle virkemidler til kommuner for å redusere kommunenes risiko når de formidler startlån til vanskeligstilte barnefamilier.

Milepæler

Utvikle Husbankens virkemidler: fortløpende

13 BIDRA TIL ET PROFESJONELT OG GODT TILBUD AV PRIVATE OG KOMMUNALE LEIEBOLIGER

Kommunene må ha et differensiert tilbud av boliger tilpasset ulike behov. Dette inkluderer et tilbud av private og kommunale leieboliger av god kvalitet. Husbanken skal bidra til å øke tilbudet og profesjonaliseringen av det kommunalt disponerte utleiemarkedet og private leiemarkedet. Helhetlig boligpolitisk planlegging er et viktig verktøy for å få dette til i kommunene.

Bidrag fra direktoratene

Husbanken skal øke kommunes kompetanse om hvordan boligsosiale hensyn kan ivaretas i planleggingen. Husbanken skal også formidle virkemidler som bidrar til å øke antallet og kvaliteten på utleieboliger, blant annet gjennom etablering av flere utleieboliger kun ved bruk av grunnlån.

Milepæler

Kompetanseheving og virkemiddelutvikling: fortløpende.

---

14 BOLIGSOSIAL LEDERKONFERANSE 2018

Husbanken skal ha hovedansvar for å arrangere boligsosial lederkonferanse 2018. I samråd med direktoratene og KMD skal vi vurdere hvordan konferansen kan bidra til kompetanseheving og inspirasjon for at flere vanskeglititle barnefamilier kan eie sin egen bolig.

Bidrag fra direktoratene

Husbanken har hovedansvar for å arrangere den boligsosiale lederkonferansen.

Milepæler

Oppstartsmøte om konferansen med KMD: innen 1. mars 2018
Konferansen avholdes: 4. kvartal 2018

HVILKE RESULTATER OPPNÅR BOLIG FOR VELFERD?

15 KVALITETSSIKRE OG VIDEREUTVIKLE STYRINGSINFORMASJON PÅ DET BOLIGSOSIALE OMRÅDET

Direktoratene har utarbeidet styringsinformasjon for Bolig for velferd som skal vise sammenhengen mellom innsatser og resultater for strategiens tre hovedmål. Oslo Economics har gjennomgått styringsinformasjonen og levert forslag til forbedringer og forenklinger. Hvert direktorat er ansvarlig for å ivareta forslag og forbedre og eventuelt videreutvikle styringsinformasjon på sitt område.

Bidrag fra direktoratene

Alle direktoratene sørger for forbedring og eventuelt videreutvikling av styringsinformasjon i egen linje.

Milepæler

Forbedringer og videreutvikling av styringsinformasjon må foreligge årlig før resultatrapport 1. oktober

16 RAPPORTERING OM STATUS I BOLIG FOR VELFERD 2016

Det er utformet resultatrapporter for Bolig for velferd for 2014, 2015 og 2016. Formålet med rapporteringen er å vise sammenheng mellom innsats og resultat og skal gi læring og anbefalinger for forbedring av arbeidet med strategien. Resultatrapporten 2017 skal anvende metoden for analyse og kvalitativ vurdering av styring fra Oslo

Economics. Metoden tilrettelegger for en enkel og aggregert vurdering av måloppnåelse i strategien, og tydeliggjør forbedringspotensialet i det boligsosiale samarbeidet.

Bidrag fra direktoratene

Hver direktorat tilveiebringer styringsinformasjon de er ansvarlige for, og gjør en kvalitativ vurdering av måloppnåelsen. Husbanken koordinerer arbeidet.

Milepæler

Rapporten oversendes departementene: 1. oktober

17 FELLES RAPPORT OM STATUS OG AVVIK

Direktoratene skal årlig utarbeide en rapport om status og avvik i arbeide med Bolig for velferd. Rapporten skal også inneholde vurdering om utfordringer i gjennomføringen av strategien og tiltak for å håndtere disse.

Bidrag fra direktoratene

Alle direktoratene bidrar med status- og avviksrapportering på tiltak de er involvert i. Direktoratene samarbeider om omtale av utfordringsbilde. Husbanken koordinerer arbeidet og samler bidrag til felles rapport.

Milepæler

Rapporten oversendes departementene: 1. oktober

OPPSUMMERING AV HANDLINGSPUNKTENE

TILTAK 1	
1.	Beskrive arbeidsprosesser for målgruppen
2.	Anvende kunnskap fra Housing first, IPS og ACT/FACT i arbeidsprosesser
3.	Regelverksendringer for å forbedre arbeidsprosessene der det er behov
4.	Koordinere økonomiske virkemidler som understøtter arbeidsprosessene
5.	Etablere flere ACT-/FACT-team
6.	Læringsprosjekter
7.	Individuell plan i Veiviseren
8.	Informasjon i Veiviseren om refusjonsordninger for forvaringsdømte
TILTAK 2	
9.	Bidra til at vanskeligstilte barnefamilier kan kjøpe bolig
10.	Læring fra læringsprosjektet om bedre bo og levekår for vanskeligstilte barnefamilier
11.	Trygge situasjonen til barnefamilier som kjøper bolig
12.	Redusere risiko for kommuner som bidrar til eieretablering for vanskeligstilte barnefamilier
13.	Bidra til et profesjonelt og godt tilbud av private og kommunale leieboliger
14.	Boligsosial lederkonferanse 2018
HVILKE RESULTATER FÅR VI?	
15.	Kvalitetssikre og videreutvikle styringsinformasjon på det boligsosiale området
16.	Rapportering om status i bolig for velferd 2016
17.	Felles rapport om status og avvik